

»Goričko: nov pogled na podeželje«

Podobe cvetočih poljan in spokojne živine na paši, pa tudi občutje upočasnjenega dojemanja časa so asociacije, ki jih iz daljnih otroških spominov običajno prikliče izraz »podeželje«. Prehranska industrija se rada opre na takšne romantične predstave in jih učinkovito pretvori v spodbudo za nakup ekološko pridelane hrane. Tiskani mediji naša klišejska hrepenenja podprejo s slikami podeželskega vsakdana in se poslužujejo tradicionalnih receptov, namigov za rustikalne prenovne interierjev in s folkloro navdahnjenih modnih nasvetov.

Tovrstni romantični atributi podeželskega življenja pa v svojem bistvu oporekajo realnosti, ki je od nekdanj korenito posegala v lastno delovno okolje.

Danes zapažamo vse večji razkorak med ekonomsko neprofitabilnimi majhnimi kmetijami in vse bolj avtomatizirano kmetijsko industrijo, ki izpolnjuje potrebe nadregionalnih tržišč. Posledično se spreminja razporeditev kmetijskih površin in z njimi izgled krajine, pa tudi velikost kmetijskih podjetij, kar se odraža v razvojni strukturi vasi.

Razvoj spremljajo debate o ohranjanju izgleda vasi, ki so pogosto z navzkrižju z novimi gradbenimi načrti – ti ne sledijo že vzpostavljenim lokalnim vzorcem, ampak so sestavljeni iz serij samostojnih zgradb in s svojo zasnovo le v malo čem nadaljujejo vzpostavljeno zgodovinsko razvojno strukturo.

Stanje je obenem posledica družbenostrukturalnih sprememb, ki odražajo predvsem dejstvo, da se male kmetije vse pogosteje oddajajo v najem kmetijskim ali prehranskim družbam, ali pa hrano s pridelkom zagotavljajo le njenim lastnikom. Področje dela se torej premika od kmetovanja v sektor kmetijskih storitev.

Pritiski širitve mest so vodili k opaznim izboljšavam v regionalni javni infrastrukturi. Zaradi prednosti, ki jih ponuja podeželje kot bivanjsko okolje, je selitev predvsem za urbano prebivalstvo postala vse privlačnejša s tako ekonomskega kot ekološkega stališča, prav slednji je zadnje čase vse pomembnejši. Vaške skupnosti zdaj rastejo, trend izgube populacije zaradi selitve mladih v mesta, ki je bil v preteklih letih izrazito prisoten, pa se je obrnil.

Pritok novih prebivalcev širi vaške skupnosti, obenem pa se ponovno naseljujejo zapuščene zgradbe v vaseh.

V šolskem letu 2019/20 so Tehnična univerza v Gradcu, Univerza v Ljubljani in Tehnična univerza na Dunaju preučevale možne načine bivanja in dela na podeželju. Za raziskovanje teme gradnje na podeželju so izbrale regijo v okolici Krajinskega parka Goričko. Področje na slovenski severni meji je povečini rahlo hribovito in nepozidano, prevladujejo pa osamljene kmetije. Slednje so po večini majhne, vasi pa je prizadelo odseljevanje prebivalstva.

Teme, ki so vzniknile v okviru simpozija ter oblikovalskega dela, ki mu je sledilo, v ospredje postavljajo ohranjanje identitete krajine in posledično možne oblike kmetijske proizvodnje na manjših kmetijah, ki se zavezujejo k visokim kakovostnim standardom in se lahko uspešno vključijo v lokalne ekonomske cikle. V različnih evropskih regijah so se takšni modeli v kombinaciji s turistično infrastrukturo izkazali za ekonomsko ustrezne in trajnostne.

Prostorska interpretacija proizvodnih oblik malih kmetij v arhitekturo je pripeljala do preučevanja lokalnih materialov, ki so z uporabo sodobnih oblikovalskih prijemov nato bili uporabljeni pri gradnji.

Vse večje spremembe družbenih struktur iz sfere kmetijstva v komercialni sektor so obenem pripeljale do povečanega povpraševanja po prostorih, ki omogočajo rast mladih družin, pa tudi nastanitev za starejše, ki naj se integrira v znani okoliš in skupnost.

Na podlagi omenjenih ugotovitev ter poglobljenih raziskav je bilo ustvarjenih približno 250 projektov, ki se osredotočajo na izredno raznolike teme. Trenutno so na ogled v gradu Grad na Goričkem.

András Pálffy

Sodelujoče izobraževalne institucije s področja arhitekture:

Univ. Prof. Arch. Hans Gangoly
Univ. Prof. Arch. Tina Gregorič
Univ. Prof. Arch. András Pálffy
Univ. Prof. Arch. Vasa Perović
Univ. Prof. Arch. Maruša Zorec

Tehnična univerza Graz
Tehnična univerza Dunaj
Tehnična univerza Dunaj
Univerza v Ljubljani
Univerza v Ljubljani

Likovni material:

Krajinski model Goričko – Grad © Gestaltungslehre und Entwerfen, TU Wien 2020

Henri Rousseau, "Krajina s potokom, ribičem in sprehajalci" (Pastoral Landscape with Stream, Fisher and People Strolling), olje na platnu, 1875–1880, © Dorotheum Wien

